

Administrația Prezidențială: Legile justiției - efecte asupra echilibrului intern al puterii și asupra independenței funcționale a judecătorilor

Legile justiției adoptate în anul 2022 au reconfigurat profund structura de conducere a instanțelor de judecată, cu efecte directe asupra echilibrului intern al puterii și asupra independenței funcționale a judecătorilor, reiese din analiza scrisorilor magistraților publicată, duminică, de Administrația Prezidențială.

'Cauza structurală a acestui climat este evidențiată în mai multe observații care considera drept cauză legile justiției din 2022, legi care: au concentrat puterea decizională în mâinile președintelui instanței care desemnează vicepreședinții și președinții de secții, împreună aceștia alcatuind o majoritate confortabilă a colegiului de conducere; au golit colegiul de conducere de legitimitate democratică și rol efectiv; au creat o rețea ierarhică în care fiecare președinte de instanță devine un vector de control asupra colectivului, inclusiv asupra completelor, mutării între secții pe alte specializări, evaluării profesionale, capacitatea de blocare a posibilităților de promovare, detașare, dar și modalități de soft power precum asigurarea sau nu a accesului la un program mai flexibil, stabilitatea unui anumit grefier, alocarea unui asistent', se arată în raportul dat publicității de Administrația Prezidențială.

Documentul arată ca această arhitectură ar fi, potrivit unor observații, de natură a explica conformismul generalizat, uniformitatea 'suspectă' a voturilor la alegerile pentru CSM și succesul aproape automat al candidaților susținuți de structurile de conducere.

Documentul evidențiază ca din scrisorile trimise de magistrați mai reiese ca tăcerea majorității magistraților nu este 'achiesare la starea existentă ori ca lipsa de opinie, ci ca o strategie de autoprotecție profesională, menită să evite polarizarea, represaliile sau compromiterea carierei'.

'Astfel, tăcerea ar fi explicată prin vulnerabilități concrete și cunoscute în sistem, precum restanțele în motivarea hotărârilor, utilizarea programului flexibil, erori inevitabile sub presiunea volumului de muncă, aspirații de promovare. Toate acestea sunt sau par a fi percepute drept pârghii informale de control, care descurajează formele de exprimare critică', se mai menționează în document.

Printre modificările centrale ale legilor justiției din 2022 sunt aduse în atenție conducerea instanțelor, cariera și promovarea, pensionarea, regimul CSM.

'O serie de observații fac trimitere la forme anterioare ale cadrului normativ ca fiind mai degrabă caracterizate prin transparența decizională, decizie participativă, reprezentativitate a magistraților în organele de conducere ori un grad mai ridicat de independență', mai precizează documentul.

Referitor la procedura de selecție și numire a președinților instanțelor judecătorești, aceasta este reglementată prin Legea nr. 303/2022 coroborată cu Legea nr. 304/2022 și cu regulamentele adoptate de Consiliul Superior al Magistraturii.

'Aceasta nu este o procedură electivă la nivelul instanței, ci un mecanism de numire centralizată, aflat integral sub controlul CSM, în special al Secției pentru judecatori. În esență, principiul care guvernează actualul sistem este acela că președinții instanțelor nu sunt aleși de colectivul judecătorilor din instanța respectivă, ci sunt numiți de CSM, în urma unui concurs național (...). Așadar, legislația în vigoare nu prevede alegerea președintelui instanței de către judecătorii acesteia, nu instituie obligația respectării unui clasament obiectiv și nu asigură transparența deliberărilor CSM în procesul decizional, nu există o probă scrisă teoretică sau practică anonimă standardizată, nu sunt criterii cuantificabile comparabile unui examen clasic. În consecință, funcția de președinte de instanță devine, în accepțiunea magistraților, una profund dependentă de voința CSM, iar sistemul, în ansamblu, generează, potrivit acestora, o relație de subordonare instituțională care poate influența, chiar și indirect, independența judecătorilor în plan administrativ și profesional', mai subliniază documentul Administrației Prezidențiale.